

Advies over het ontwerp van besluit betreffende integrale jeugdhulp

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Jo Vandeurzen, Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op 16 december 2013

Uitgebracht door de Algemene Raad op 19 december 2013 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: commissie Leerlingenbegeleiding, onder voorzitterschap van mevrouw Katrien Cerpentier

Dossierbeheerder: Roos Herpelinck

1 Constructief samenwerken tussen onderwijs en welzijn

De Vlor vindt het belangrijk om over het voorontwerp van besluit over integrale jeugdhulpverlening advies uit te brengen.¹ Het voorliggende ontwerpbesluit heeft immers een duidelijke impact op de organisatie van het onderwijs: zowel op de werking van het clb als op de leerlingenbegeleiding op school. De Vlor vindt het belangrijk dat een dergelijke ingrijpende hervorming van het jeugdhulplandschap constructief verloopt en coherent is met andere verantwoordelijkheden en opdrachten van resp. de centra voor leerlingenbegeleiding en de onderwijsinstellingen, internaten en opvangcentra. De visie en de kijk op begeleiding van jongeren vanuit een welzijnsperspectief verschilt uiteraard van een onderwijskundig en pedagogisch perspectief. In dit verband herhaalt de Vlor zijn bekommernis om de afstemming tussen Onderwijs en Vorming enerzijds en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin anderzijds verder te versterken.

De Vlor stelt vast dat er nog concrete regelingen moeten worden uitgewerkt in ministeriële besluiten. Die besluiten worden genomen hetzij door de minister bevoegd voor de Bijstand aan Personen en Gezondheid hetzij door deze minister samen met zijn collega bevoegd voor Onderwijs. In geval van een gedeelde bevoegdheid vraagt de Vlor om de overlegprocedures zoals die gelden in het onderwijs, te respecteren.² De Vlor vraagt ook dat het managementscomité roterend wordt voorgezeten door de verschillende domeinen.

Vanuit dit perspectief zijn de onderstaande vragen en bedenkingen bij het voorontwerp van besluit dan ook geformuleerd. Dit advies focust daarom vooral op de raakvlakken tussen onderwijs en integrale jeugdhulp, met name:

- de meerwaarde van integrale jeugdhulp voor jongeren (en hun ouders) bekeken vanuit hun schoolloopbaan;
- de impact van integrale jeugdhulp op het functioneren van de clb als geheel, met name op de verschillende begeleidingsdomeinen en de opdrachten verwoord in het besluit van de Vlaamse Regering over de operationele doelen van het clb.

2 Communicatie, begeleiding en sensibilisering

De Vlor vraagt naar een sterkere communicatiestrategie om de vernieuwde kijk en aanpak die wordt gehanteerd in integrale jeugdhulp bekend te maken en te verduidelijken. Er is nood aan toegankelijke informatie over wie waarvoor verantwoordelijk is, welke diensten de jongere kan aanspreken en welke zijn rechten en plichten zijn. Beslissingen en afspraken moeten tijd en ruimte krijgen om daadwerkelijk te worden geïmplementeerd. De Vlor koppelt dit aan de initiële vraag uit het advies naar jeugdhulpverlening die daadwerkelijk zichtbaar is voor de jongere die er behoefte aan heeft.

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het decreet integrale hulpverlening](#), 27 september 2012.

² Omwille van de impact van het besluit op de werking van onderwijs en van het clb vraagt COC dat over de personeelsconsequenties van dit besluit wordt onderhandeld.

De Vlor vraagt dat voor de jongere en zijn ouders steeds duidelijk is wie de trajectbegeleiding opneemt en/of hulpcoördinator is (art. 31). In dit verband zijn cliëntoverleg en -bemiddeling waarvan sprake in art. 32 noodzakelijk.

Voor de clb is het eveneens wenselijk dat bijkomende informatie en duidelijkheid wordt gegeven over welke hun opdrachten zijn en hoe ze die kunnen invullen. Er leeft bij de betrokkenen momenteel een grote ongerustheid hierover. De Vlor betreurt dat er geen extra middelen worden voorzien voor cliëntoverleg en bemiddeling (art. 32). Dit is een essentiële voorwaarde voor toegankelijke jeugdhulpverlening. De raad vraagt hierbij ook aandacht voor de globale financieringsproblematiek bij de clb (zie punt 4.3).

3 Impact op de schoolloopbanen

3.1 De toegangspoort en de inschrijving in het buitengewoon onderwijs

De Vlor stelt vast dat de regelgeving op de intersectorale toegangspoort de toegang tot de semi-internaten en internaten zal bepalen (art. 5, 3° en 4°, art. 17-30). Kinderen met specifieke noden die zowel behoefte hebben aan een dergelijke setting als een beroep doen op buitengewoon onderwijs, zullen daardoor eerst moeten worden aangemeld, een indicatiestelling krijgen en via een jeugdhulpregie een module toegewezen krijgen. In de praktijk betekent dit dat het aanbod binnen de internaten en de semi-internaten (in de toekomst wellicht multifunctionele centra) de schoolkeuze zal bepalen. De Vlor vraagt om een sterke afstemming en transparantie tussen de toewijzing binnen welzijn enerzijds en het inschrijvingsdecreet voor onderwijs anderzijds. Dit mede in het licht van de transitie van de opvangcentra van het GO! naar welzijn.³

3.2 De toegang tot hulpverlening en de draagkracht van scholen

Een van de uitgangspunten van integrale jeugdhulp is de versterking van de vermaatschappelijking van de zorg. Op zich is vermaatschappelijking gekoppeld aan zo min mogelijk ingrijpende hulpverlening en empowerment van de jongere zeker positief. Het zal echter een andere manier van werken vragen die ook voor alle betrokkenen verder geconcretiseerd en vertaald moet worden in hun werking.

Vanuit zijn specifieke onderwijsperspectief vraagt de Vlor om een positieve invulling van de vermaatschappelijking en de toegang tot hulpverlening. Vermaatschappelijking kan niet betekenen dat een jongere met een zware zorgnood omwille van bijvoorbeeld wachtlijsten geen beroep kan doen op adequate hulpverlening. Zo niet worden onredelijke verwachtingen of verantwoordelijkheden doorgeschoven naar de jongere zelf, zijn gezin (of andere mantelzorgers) en zijn school.

³ Het GO! eist dat het BVR betreffende de integrale jeugdhulpverlening herbekeken wordt in functie van de transitie van de opvangcentra naar welzijn en de verder doorgevoerde integratie van onderwijs en jeugdhulpverlening voor jongeren met jeugdhulpbehoeften. In het BVR betekent dit dat het geheel van het traject vanaf de toegang (hoofdstuk 4) moet worden herbekeken en herschreven. Daarbij moet rekening gehouden worden met de grondwettelijke (GW art. 24) en bijzondere decretale bepalingen die door het GO! (BDGO) op autonome wijze worden bewaakt.

Het legt een zeer zware verantwoordelijkheid op scholen als een jongere in zijn school voor gewoon of buitengewoon onderwijs blijft functioneren tot er binnen het zorgaanbod een meer adequaat antwoord kan worden gegeven op de zorgvraag. Bij wijze van voorbeeld verwijst de Vlor naar het art. 41, § 3 waar een onderzoek naar een aangemelde ‘verontrustende’ opvoedingssituatie van een jongere maximaal 65 dagen mag duren. Dit is bijzonder lang gelet op de ernst van de problematiek. Onderwijsinstellingen, internaten en opvangcentra beschikken niet over de adequate omkadering en infrastructuur om deze opdrachten waar te maken. Daarom dringt de Vlor aan op soepel werkende procedures en zo kort mogelijke wachttijden.

Er is ook duidelijk nood aan toegankelijke informatie voor schoolteams, politiediensten, gezondheidswerkers en anderen over de krijtlijnen en de visies die worden gehanteerd.

4 Impact op de centra voor leerlingenbegeleiding

4.1 De werkingsgebieden (art. 12)

De Vlor wijst er tevens op dat het clb in diverse regionale samenwerkingsverbanden moet samenwerken. Dit past binnen de draaischijffunctie van het clb. Maar deze opdracht wordt extra complex doordat de regio's voor integrale jeugdhulp verschillen van die voor andere sectoren van Welzijn (o.m. geestelijke gezondheidszorg). Bovendien moet het clb deze regionale samenwerking nog eens combineren met zijn eigen werkingsgebieden en met de scholengemeenschappen (basis en secundair) van het onderwijs. Dit maakt samenwerken en terugkoppelen vaak bijzonder complex en arbeidsintensief.

In het bijzonder wijst de Vlor op de specifieke problematiek in het Brussels hoofdstedelijk gewest. De Vlor vindt dat de uitrol van integrale jeugdhulp moet toelaten dat er in Brussel een aanpak kan worden uitgebouwd die inspeelt op de grootstedelijke en institutionele context van welzijnsdiensten en jongerenhulp in Brussel.

4.2 De positie van clb in de overlegstructuren van integrale jeugdhulp

De Vlor vraagt naar de vertegenwoordiging van onderwijs en meer specifiek van de clb in de verschillende structuren die integrale jeugdhulp aansturen (zowel op Vlaams als op regionaal niveau). Gelet op de verhouding tussen het officieel en het vrij onderwijs vraagt de Vlor dat de centra in de relevante beleidsorganen twee vertegenwoordigers kunnen aanduiden in plaats van één (art. 62, 6° en art. 71).

Op het regionale niveau functioneert er een Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp (IROJ). Om efficiënte overlegstructuren op het regionale niveau mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat alle partners evenredig zijn vertegenwoordigd (vrij en officieel). Bovendien moet er ook een efficiënte doorwerking en terugkoppeling mogelijk zijn naar de eigen sector en de centra die ervan deel uitmaken.

4.3 Impact op het financieringsmodel van de clb

De Vlor stelt vast dat het besluit bijkomende en andere opdrachten geeft aan de clb. De doelstellingen voor het clb in het kader van de brede instap en de aanmelding van een jongere evenals de verdere opvolging zijn bijzonder ambitieus. Onder de voorwaarden bepaald door de

regelgeving kan een clb ook functioneren als erkend multidisciplinair team die diagnostiek aanlevert voor de toegangspoort.

Daarom verhoogt deze innovatie nog maar eens de druk op de gesloten enveloppefinanciering van het clb. De bijkomende taakbelasting en nood aan expertiseontwikkeling voor het clb blijkt onder meer uit de ervaringen uit de voorstartregio Oost-Vlaanderen.

Het huidige financieringsmodel van de centra staat op zich al onder druk door de globale demografische evolutie, interne verschuivingen in de leerlingenpopulatie en toegenomen begeleidingsnoden van kinderen. Ook de uitrol van het M-decreet zal een innovatieve werking van het clb vereisen. Integrale jeugdhulp verzwaart verder de opdrachten.

De Vlor wijst op de nood aan een heroverweging van deze enveloppefinanciering. De raad pleit in dit verband voor een ander omkaderingssysteem voor de centra. Hij verwijst daarvoor naar zijn memorandum voor de volgende Vlaamse regering.⁴

Dit debat over de financiering van de centra is niet louter een onderwijsgegeven. Indien de clb opdrachten opnemen die de brug slaan tussen onderwijs en welzijn, is het wenselijk dat ook vanuit het beleidsdomein Welzijn middelen worden gegenereerd.

4.4 Samenhang met andere beleidsontwikkelingen

Kind en Gezin wil samen met al zijn partners de preventieve gezinsondersteuning versterken. De 'Huizen van het Kind' moeten een sterkere multidisciplinaire aanpak rond het gezin uitbouwen met zowel verpleegkundigen, vroedvrouwen, artsen als pedagogen. Zo moet er een nauwere aansluiting gerealiseerd worden bij nieuwe noden van ouders en kinderen. Ook een nauwe samenwerking met de huisartsenkringen moet de preventieve zorg versterken. Dit project stelt ook samenwerking met scholen en clb in het vooruitzicht.

De vraag rijst ook of het niet wenselijk is dat het Kinderrechtencommissariaat deze tekst nakijkt op de samenhang met de regelgeving op de rechtspositie van de minderjarige.

5 Enkele technische opmerkingen

Art. 8: De Vlor wijst op een materiële vergissing in de tekst. Het clb-aanbod is beschreven in het art. 4 van het decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding.

Art. 24: De Vlor vraagt de beweegredenen te verduidelijken op grond waarvan een team indicatiestelling een voorlopige indicatiestelling kan doen zonder dat de nodige aanvullende informatie werd aangeleverd. Het moet duidelijk zijn dat dit enkel kan indien dit noodzakelijk is voor de jongere; niet omwille van de capaciteitstekorten bij de aanmelders of MDT. Deze beslissingen kunnen immers een grote impact hebben op het hele hulpverleningstraject dat opstart.

⁴ Uit te brengen op 23 januari 2014

Art. 42 geeft niet aan dat er ook moet worden teruggekoppeld naar de aanmelder. Nochtans is dit een noodzaak voor de afhandeling van het dossier.

In art. 47 is sprake van een rijksregisternummer. De Vlor wijst erop dat sommige kinderen dit niet hebben. De toegang tot gemandateerde voorzieningen moet ook voor deze kinderen gegarandeerd worden.

Art. 51 vermeldt de ondersteuning door een vertrouwenspersoon. De rol en de opdracht van die vertrouwenspersoon moet worden verduidelijkt. Dit zou onder meer over leerkrachten of andere leden van een schoolteam kunnen gaan.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter